

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника

(проректор з науково-педагогічної роботи)

УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	усі
Спеціальність	усі
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	усі

Вид дисципліни	базова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська

Завідувач кафедри міжнародної економіки
та менеджменту ЗЕД

Полякова Я.О.

Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2019

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД....
Протокол № 10 від 16.05.2019 р.

Розробник(-и):

Піддубна Л.І., д.е.н., професор кафедри міжнародної економіки та менеджменту ЗЕД

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни: Перетворення управління міжнародною конкурентоспроможністю в дійовий засіб конкурентної боротьби вітчизняних підприємств на світових ринках вимагає підвищення якості системи підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України. Це стосується усіх без винятку спеціальностей і, насамперед, тих, які пов'язані з підготовкою фахівців у галузі міжнародної економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності.

Навчальна дисципліна «Управління міжнародною конкуренто-спроможністю підприємства» (УМКП) є базовою навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітнього ступеня «магістр» із напрямку підготовки «Міжнародний менеджмент» та «Міжнародна економіка» денної форми навчання.

Метою викладання навчальної дисципліни «Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства» є формування у майбутніх фахівців системи знань з теоретичних засад, організаційно-управлінських моделей і технологій формування міжнародної конкурентоспроможності та вмінь, навичок і компетентностей їх практичного використання в управлінні міжнародною економічною діяльністю підприємства

Об'єктом навчальної дисципліни є виробничо-фінансова діяльність підприємства в цілому. **Предметом** дисципліни є організаційно-управлінський механізм формування, підтримки і відтворення рівня міжнародної конкуренто-спроможності, необхідного і достатнього для усталеного функціонування підприємства як суб'єкта міжнародної економічної діяльності.

Курс	1М	
Семестр	2	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	20
	лабораторні	X
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
«Економіка підприємства»	Міжнародні бізнес стратегії
«Менеджмент»	Фаховий комплексний тренінг
«Маркетинг»	Міжнародний фінансовий менеджмент
«Міжнародна економіка», «Економічна кібернетика»	Глобальна економіка Міжнародний трансфер технологій
«Стратегічне управління»	
«Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності»	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Розуміння теоретичних основ формування, управління та оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства	Знання теорії управління міжнародною конкуренто-спроможністю підприємства у розвитку сучасного суспільства та в системі економічних знань Вміння орієнтуватися у концепціях конкуренто-спроможності та їх еволюції Здатність визначати фактори та проводити оцінку міжнародної конкуренто-спроможності підприємства Здатність розуміти технологію формування та реалізації механізму управління міжнародною конкуренто-спроможністю підприємства
Розуміння особливостей сучасного стану МКП українських підприємств та вміння обирати доцільну стратегію МКП	Здатність проводити порівняльний аналіз міжнародних конкурентних позицій галузей і підприємств промисловості України Розуміння функцій і методів державного регулювання міжнародної конкуренто-спроможності підприємства Здатність визначати системні та структурні передумови міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств Вміння обирати доцільну стратегію МКП
Здатність здійснювати організаційне проектування та оцінку ефективності механізму УМКП	Здатність моделювати організаційно-управлінський механізм формування, підтримки і відтворення рівня МКП Визначати ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль. 1.

Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як складова міжнародного менеджменту

Тема 1. Введення в дисципліну “Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства”

1.1. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукова і навчальна дисципліна.

1.2. Зростаюча роль теорії управління міжнародною конкуренто-спроможністю підприємства в сучасній системі підготовки управлінських кадрів.

1.3. База знань, ділові якості та компетентності менеджера з міжнародної конкурентоспроможності підприємства

Тема 2. Теоретичні основи конкурентоспроможності

- 2.1. Конкурентоспроможність як імператив функціонування та розвитку сучасних економічних систем.
- 2.2. Концепції конкурентоспроможності та їх еволюція.
- 2.3. Системна парадигма конкурентоспроможності.

Тема 3. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства

- 3.1. Сутність і ґенеза теоретичних моделей міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
- 3.2. Фактори міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
- 3.3. Інституційні технології формування міжнародної конкуренто-спроможності підприємства.
- 3.4. Показники і методи оцінки міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Тема 4. Концептуальні засади управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

- 4.1. Категоріальний апарат і методологічні основи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.
- 4.2. Механізм управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.
- 4.3 Процес управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Змістовий модуль 2. Сучасний стан і стратегія підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

Тема 5. Сучасний стан міжнародної конкурентоспроможності галузей і підприємств промисловості України

- 5.1. Трансформаційна неконкурентоспроможність української економіки та її інституційне підґрунтя
- 5.2. Міжнародні конкурентні позиції галузей і підприємств промисловості України: порівняльний аналіз.
- 5.3. “Детехнологізація” промислового експорту України: причини і наслідки.

Тема 6. Державне регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства

- 6.1. Світовий досвід державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності та його значення для України.
- 6.2. Функції і методи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
- 6.3. Етапи формування та розвитку механізму державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

Тема 7. Макроекономічні передумови підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств

- 7.1. Організаційна модель системи державного регулювання міжнародної конкурентоспроможності підприємства.
- 7.2. Розвиток бізнес-середовища як фактор адаптації українських підприємств до глобальної конкуренції.
- 7.3. Інвестиційно-інноваційні імперативи підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.
- 7.4. Регіональна складова стратегії підвищення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств.

Тема 8. Стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства

8.1. Сутність і види стратегій міжнародної конкуренто-спроможності підприємства.

8.2. Принципи і методологія формування стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

8.3. Управління розробкою і реалізацією стратегії міжнародної конкурентоспроможності підприємства.

Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Змістовий модуль 3. Організаційне проектування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

Тема 9. Організаційно-методологічні засади формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

9.1. Етапи, принципи і системні закономірності формування механізму управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

9.2. Структурно-функціональний синтез системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

9.3. Інформаційне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

9.4. Параметричний синтез системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

Тема 10. Ефективність управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства

10.1. Критерій, показники і методи оцінки ефективності управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

10.2. Ресурсне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

10.3. Оцінка стану зовнішніх ринків в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю підприємства.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання

студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Поточний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться в таких формах:

активна робота на лекційних заняттях;

активна участь у виконанні практичних завдань;

активна участь у дискусії та розв'язання управлінських ситуацій;

виконання домашнього завдання, доповіді;

проведення письмової контрольної роботи;

експрес-опитування;

творче завдання.

Модульний контроль з даної навчальної дисципліни проводиться у формі колоквиуму. Колоквиум – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Підсумковий/семестровий контроль проводиться у формі семестрового екзамену. Семестрові екзамени – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять проводиться за критеріями: розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються; ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни; ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються; вміння поєднувати теорію з практикою при розгляді конкурентних ситуацій, розв'язанні задач, винесених на розгляд в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і при виступах в аудиторії, вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; арифметична правильність виконання розрахункових завдань.

Максимально можливий бал за конкретним завданням ставиться за умови відповідності індивідуального завдання студента або його усної відповіді всім зазначеним критеріям. Відсутність тієї або іншої складової знижує кількість балів.

Критерії оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів. Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, само-реалізація на практичних та семінарських заняттях.

Критеріями оцінювання творчого завдання (студентська наукова стаття) є: здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання; застосування аналітичних підходів; якість і чіткість викладення міркувань; логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми; самостійність виконання роботи; грамотність подачі матеріалу; використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ; оформлення роботи.

Порядок підсумкового контролю з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену.

Екзаменаційний білет охоплює програму дисципліни і передбачає визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей (див. табл. 2.1).

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

В умовах реалізації компетентнісного підходу екзамен оцінює рівень засвоєння студентом компетентностей, що передбачені кваліфікаційними вимогами.

Кожен екзаменаційний білет складається із 3-х практичних завдань, які передбачають вирішення типових професійних завдань фахівця на робочому місці та дозволяють діагностувати рівень теоретичної підготовки студента і рівень його компетентності з навчальної дисципліни.

Екзаменаційний білет включає одне стереотипне, одне діагностичне та одне евристичне завдання, які оцінюються відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Студент, який із поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю, тобто не склав змістовий модуль, має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана факультету відповідно до встановленого терміну.

Студент не може бути допущений до складання екзамену, якщо кількість балів, одержаних за результатами перевірки успішності під час поточного та модульного контролю відповідно до змістового модуля впродовж семестру, в сумі не досягла 35 балів. Після екзаменаційної сесії декан факультету видає розпорядження про ліквідацію академічної заборгованості. У встановлений термін студент добирає залікові бали.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (макси-мальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: **"60 і більше балів – зараховано"**, **"59 і менше балів – не зараховано"** та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни. У випадку отримання менше 60 балів студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у встановлений деканом факультету термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру.

Розподіл балів за тижнями

Теми змістовного модулю		Активна участь лекції+ практичні	Самостійна Робота (Д/З)	Творче завдання	Дискусія, розгляд управлінської ситуації	поточні КР	КОЛОКВІУМ	РАЗОМ
ЗМ 1	Тема 1	1 тиждень	2		1			24
	Тема 2	2 тиждень	2	1	1	2		
	Тема 3	3 тиждень	2		1	2		
	Тема 4	4 тиждень	2	1	1		6	
ЗМ 2	Тема 5	5 тиждень	2		1			23
	Тема 6	6 тиждень	2	1	1	2		
	Тема 7	7 тиждень	2		5	1		
	Тема 8	8 тиждень	2	1	1	2		
ЗМ 3	Тема 9	9 тиждень	2		1			13
	Тема 10	10 тиждень	2	1	1		6	
РАЗОМ		20	5	5	10	8	12	60
ІСПИТ								40
								100

У випадку повторного отримання менше 60 балів декан факультету призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно до чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального

процесу, а якщо "не зараховано", тоді декан факультету пропонує студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

5.1. Основна

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність»// Відомості Верховної Ради України. – 1991. - № 29. – С.337 (зі змінами: див. сервер ВР України www.rada.kiev.ua).
2. Пономаренко В.С. Піддубна Л.І. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства: підручник друк Харків : ВД «ІНЖЕК», 2008. – 328 с.
3. Піддубна Л.І. Міжнародна конкурентоспроможність підприємства: теорія та механізм забезпечення: Монографія друк Х: ВД "ІНЖЕК", 2011. – 400 с. (Укр..мов.)
4. Піддубна Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління: Монографія. – Х. ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.

5.2 Додаткова

5. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації. Монографія. – К.: КНЕУ, 2004. – 275 с.
6. Іванов Ю.Б. Піддубна Л.І. Концептуально-методологічні аспекти синтезу системи управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. Бізнес-інформ. – 2012. – № 9. – С.50–53
7. Конкурентоспроможність національної економіки / За ред. д-ра екон. наук Б.Є. Кваснюка. – К.: Фенікс, 2005. – 582 с.

8. Омель'яненко Т.В., Барабась Д.О., Вакуленко А.В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2009. – 272с.
9. Пейс Р. Парадигмы конкурентоспособности / Р. Пейс, Э. Стефан. / Пер. с англ./ Под ред. Н.Я. Петракова. – М.: Экономика, 1995. – 236 с.
10. Піддубна Л.І. Просторово-темпоральний ракурс проблеми конкурентоспроможності економіки України // Управління розвитком. ХНЕУ. 2007. №1. – С 21-24.
11. Піддубна Л.І Інформаційне забезпечення управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства. ОДЕУ. Вісник соціально-економічних досліджень. 2008, № 30. – С. 315-323
12. Піддубний І. О., Піддубна Л.І Теорія конкурентоспроможності: сучасний стан і предметно-методологічні аспекти розвитку // Економіка України. – 2007. - №8(549). – С.52-60
13. Піддубна Л.І. Управлінські аспекти мобілізації інноваційного ресурсу конкурентоспроможності українських підприємств Друк. Вісник економіки транспорту і промисловості : зб. наук. статей. – Харків : УкрДАЗТ, 2012. – № 39. – С.261-265
14. Пономаренко В.С., Піддубна Л.І Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства як наукова і навчальна дисципліна // Економіка України. – 2007. - №12(553). – С.17-27
15. Пономаренко В.С., Піддубна Л.І Конкурентоспроможність як імператив функціонування та розвитку сучасних економічних систем. Конкурентоспроможність: проблеми науки та практики: Монографія. – Х.: ВД „ІНЖЕК”, 2007. – 264с.
16. Портер М. Международная конкуренция: Пер. с англ. – М.: «Международные отношения», 1993. – 896 с.
17. Портер Майкл Е. Стратегія конкуренції / Пер. з англ. – К.: Основи, 1998. – 390 с.
18. Савельева Н.А. Управление конкурентоспособностью фирмы: учебник / Н.А.Савельева. – Ростов н/Д: Феникс, 2009. – 382с.
19. Сіваченко І. Ю., Козак Ю. Г., Логвінова Н. С. та ін. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємств: Кредитно-модульний курс: Навч. посіб. / За ред. І. Ю. Сіваченка, Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової. 3-тє вид. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 312 с.

5.3 Інформаційні ресурси

20. Сервер Верховної Ради України. - www.rada.gov.ua/
21. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
22. Всесвітній економічний форум –<http://www.weforum.org/>